

Oppivelvollisuuden laajentaminen - UKK

Oppivelvollisuuslaki (1214/2020)

Kuntamarkkinat 16.9.2021

Minna Antila, lakimies

Oppivelvollisuuden tavoitteena on turvata kaikille elämässä ja yhteiskunnassa tarpeellinen perusosaaminen ja sivistys sekä edistää yhdenvertaisia mahdollisuuksia kehittää itseään kykyjensä ja tarpeidensa mukaisesti.

Oppivelvollisuuden tavoitteena on **nostaa koulutus- ja osaamistasoa, kaventaa oppimiseroja ja lisätä koulutuksellista yhdenvertaisuutta**, tasa-arvoa ja lasten ja nuorten hyvinvointia.

Oppivelvollisuuteen kuuluvan opetuksen ja koulutuksen tavoitteista säädetään erikseen.

Oppivelvollisuuslaki 1 §

Ketä oppivelvollisuuden laajentuminen koskee

- Oppivelvollisia Suomessa vakinaisesti asuvat
- Voimaan vuonna 2021 → oppivelvollisuus laajentuu **ikäluokka kerrallaan**
- Ei koske henkilöä, jonka (aiempi) perusopetuslaissa tarkoitettu oppivelvollisuus on päättynyt ennen 1 päivää tammikuuta 2021
- Ei koske nuoria, joiden kotikunta on Ahvenanmaalla

- Oppivelvollisuuden alkaminen ja
- oppivelvollisuuden päättymisen (OVL 2 §)

**Oppivelvollisuuden suorittaminen
perusopetuslain mukaisessa
perusopetuksessa ja sen jälkeisessä
koulutuksessa on lainsäädännöllisesti
eriytetty**

Oppivelvollisuuden laajeneminen koskee perusopetuksen jälkeistä koulutusta

- Oppivelvollisuuden suorittaminen – oppivelvollisuuslaki 2 luku
- Oppivelvollisuuden suorittaminen **aloitetaan perusopetuslain mukaisessa perusopetuksessa**
  - Kunnan velvollisuus järjestää sen alueella asuville oppivelvollisuusikäisille perusopetusta ja osoittaa koulupaikat (4 §, 6 § 26 §)
  - Oppivelvollisen oikeus pyrkiä muuhun kuin asuinkunnan osoittamaan peruskouluun (28.2 §, 32.3 §)
- Oppivelvollisella on **velvollisuus hakeutua perusopetuksen jälkeiseen koulutukseen** (10 §)
- Oppivelvollisuuden suorittamista **jatketaan perusopetuksen jälkeisessä koulutuksessa**
  - Oppivelvollisuuslaissa (4 §) säädetään koulutuksista, joissa oppivelvollisuutta voi perusopetuksen jälkeen suorittaa (siirtymäsäännös OVL 26.1 §)
    - oppivelvollisuuden suorittaminen eräissä tilanteissa (5 §)
  - Kunnalla ei koulutuksen järjestämisvelvollisuutta
    - OKM:n lupaan tai lakiin perustuva oikeus järjestää
  - Oppivelvollisella vapaa hakeutumisoikeus haluamaansa oppilaitokseen/koulutukseen

Oppivelvollisuuden suorittamisen keskeyttäminen – OVL 7 §

- **Oppivelvollisuuden suorittamisen keskeyttäminen (7 §) – UUSI**
  - laissa ”tiukat” perusteet keskeyttämiselle
  - lähtökohtaisesti aina määräajaksi, joka perustuu oppivelvollisuuden suorittamisen estävän olosuhteen kestoan
  - jos haetaan sairauden tai vamman taikka vaikean elämäntilanteen vuoksi, päätöksentekijän tulee ennen päätöksen tekemistä selvittää, onko oppivelvollisuuden suorittaminen mahdollista yksilöllisten valintojen, yksilöllistämisen, välttämättömien tukitoimien tai kohtuullisten mukautusten avulla
  - päätös oppivelvollisen/laillisen edustajan hakemuksesta, ei viranomaisaloitteisesti
  - opetuksen/koulutuksen järjestäjä päättää – asuinkunta, jos ei opiskelupaikkaa
    - päätöstoimivalta määrättävä hallintosäännössä
  - päätökseen saa vaatia oikaisua aluehallintovirastolta (24 §)

”Oppivelvollisuuslain 7 §:n 1 momentin 1 ja 4 kohdan sanamuoto edellyttää, että **syyn tulee olla oppivelvollisuuden suorittamisen estävä, joten sairaus tai vamma yksistään ei** myöskään hallituksen esityksessä ehdotetun mukaisesti **voi olla peruste oppivelvollisuuden suorittamisen keskeyttämiselle**. Valiokunta pitää erittäin tärkeänä, **ettei välttämättömien tukitoimien tai kohtuullisten mukautusten puute voi olla syynä oppivelvollisuuden suorittamisen keskeyttämiselle**. Julkisen vallan velvollisuus on turvata jokaiselle mahdollisuus osallistua koulutukseen kykyjensä ja erityisten tarpeidensa mukaisesti.”

Sivistysvaliokunnan mietintö (SiVM 15/2020 vp)

Oppivelvollisen **huoltajan** on huolehdittava siitä, että oppivelvollinen suorittaa oppivelvollisuuden.

Oppivelvollisuuslaki 9 §, 22 §

Asuinkunnan rooli - oppivelvollisuuden suorittamisen ohjaus- ja valvontavastuu

- Oppivelvollisuuden suorittamisen ohjaus- ja valvontavastuu – OVL 3 luku
  - Oppivelvollisen velvollisuus hakeutua perusopetuksen jälkeiseen koulutukseen (10 §), hakeutumisvelvollisuuden ohjaus- ja valvontavastuu (11 §), koulutuksen järjestäjän ohjaus- ja valvontavastuu (12 §)
- **Asuinkunnan ohjaus- ja valvontavastuu (14 §)** alkaa, kun oppivelvollisen asuinkunnalle on tehty ilmoitus oppivelvollisesta ja päättyy, kun oppivelvollinen on aloittanut 4 §:ssä tarkoitettussa koulutuksessa
- lisäksi oppivelvollisen asuinkunnalla aina viimesijainen ohjaus- ja valvontavastuu, ellei ohjausta ja valvontaa ole säädetty muun toimijan tehtäväksi
- **Asuinkunnan ohjaus- ja valvontavastuun sisältö:** ohjata oppivelvollista hakeutumaan 4 §:ssä tarkoitettuun hänelle soveltuvaan koulutukseen ja tarvittaessa muiden tarkoituksenmukaisten palveluiden piiriin
  - oppivelvollisen tilanne ja tuen tarve selvitetään yhdessä oppivelvollisen ja tämän huoltajan tai muun laillisen edustajan kanssa

Opiskelupaikan osoittaminen – OVL 15 §

- **Asuinkunnan osoitettava oppivelvolliselle opiskelupaikka, jos oppivelvollinen ei ole aloittanut 4 §:ssä tarkoitettussa koulutuksessa**
  - 2 kk kuluttua ohjaus- ja valvontavastuun alkamisesta
  - tutkintokoulutukseen valmentavassa koulutuksessa (myös asuinkunnan järjestämässä) tai
  - työhön ja itsenäiseen elämään valmentavassa koulutuksessa (siirtymäsäännös OVL 26.2 §)
  - koulutuksen järjestäjän, jolla ko. koulutuksen järjestämislupa, velvollisuus ottaa
- Opiskelupaikan osoittamista koskeva päätös
  - annettava tiedoksi oppivelvolliselle / lailliselle edustajalle sekä koulutuksen järjestäjälle
  - oppivelvollista/laillista edustajaa sekä koulutuksen järjestäjää, jonka opiskelijaksi oppivelvollinen ollaan osoittamassa, on kuultava ennen asian ratkaisemista
  - päätökseen saa vaatia oikaisua aluehallintovirastolta - pl. koulutuksen järjestäjä (24.1 §)
  - päätös voidaan panna täytäntöön vailla lainvoimaa olevana
  - päätöstoimivalta määrättävä kunnan hallintosäännössä
- Oppivelvollisen on aloitettava opinnot hänelle osoitetussa opiskelupaikassa viipymättä.

**Oppivelvollisuuteen kuuluvan
koulutuksen maksuttomuus on
sisällöltään erilaista perusopetuslain
mukaisessa perusopetuksessa ja
perusopetuksen jälkeisessä
koulutuksessa**

Koulumatkat ja maksuttomuus

- Perusopetukseen ja sen maksuttomuuteen sovelletaan edelleen perusopetuslain maksuttomuutta koskevia säännöksiä (31 §, 32 §, 33 §, 34.1 §). Kunnan osoittamaan kouluun, perusopetuksen oppilaalla on oikeus perusopetuslain 32 §:n mukaiseen koulumatkaetuun.
- **Perusopetuksen jälkeisen**, oppivelvollisuuslain 4 §:ssä tarkoitetun ns. oppivelvollisuuskoulutuksen maksuttomuuden laajuudesta säädetään oppivelvollisuuslain 17 §:ssä. Oppivelvollisuuslain 17.4 §:n mukaan koulumatkojen maksuttomuudesta säädetään koulumatkatukilaissa (48/1997). Kunnalla tai koulutuksen järjestäjällä ei ole velvollisuutta koulumatkaetuuden järjestämiseen, oppivelvollisuuslain 4 §:ssä tarkoitetussa koulutuksessa.

- **Lisätietoja:**
  - [Kelan sivustot oppivelvollisuus laajenee](#)

Oppivelvollisuuslain **lisäksi koulutuksen maksuttomuudesta ja opintososiaalisista eduista säädetään eri koulutusmuotoja koskevissa laeissa** kuten perusopetuslaissa, lukiolaissa, ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa, vapaasta sivistystyöstä annetussa laissa...

Vammaisuuden perusteella opiskelijoille järjestettävistä muista palveluista ja tukitoimista säädetään erikseen.

Oppivelvollisuuslaki 17 §

Lisäopetus - siirtymäsäännökset

- Perusopetuslain muuttamista (2016/2020) koskevan lain voimaantulosäännökseen sisältyy lisäopetuksen osalta siirtymäsäännös, jonka nojalla kunta voi järjestää lisäopetusta 31.7.2022 saakka.
- Saman siirtymäsäännöksen nojalla lisäopetuksen oppilaalla on oikeus perusopetuslain 32 §:n mukaiseen koulumatkaetuun 31.7.2022 saakka vaikka perusopetuslain 32 §:n 1 mom. sanamuodosta lisäopetus poistui jo 1.8.2021 lukien.
- Linkki lakiin <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2020/20201216>.
- *”Tämä laki tulee voimaan 1. päivänä elokuuta 2021.*
- *Lain 28 a ja 28 b §:n kumoaminen tulee kuitenkin voimaan vasta 1 päivänä elokuuta 2022. Tämän lain voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten mukaista perusopetuksen lisäopetusta voi järjestää 31 päivään heinäkuuta 2022 saakka. Perusopetuksen lisäopetukseen sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.”*

Lisätieto

- Oppivelvollisuuslaki (1214/2020)
- Hallituksen esitys eduskunnalle oppivelvollisuuslaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 173/2020 vp)
- Sivistysvaliokunnan mietintö (15/2020 vp)
- OKM
  - <https://minedu.fi/kysymyksia-ja-vastauksia-oppivelvollisuudesta>
- Kuntaliitto
  - <https://www.kuntaliitto.fi/yleiskirjeet/2021/oppivelvollisuuden-laajentaminen>
  - <https://www.kuntaliitto.fi/blogi/2021/oppivelvollisuuslaki-oikeusturvan-nakokulmasta>

Minna Antila
Lakimies
Lakiyksikkö, Hallintolakimiehet
+358 9 771 2038, +358 50 560 3353
Minna.Antila@kuntaliitto.fi

www.kuntaliitto.fi